

Zámecký areál ve Svojsíně

Aktualizace projektu záchrany

Objednatel: Obec Svojsín

Zpracoval: Zdeněk Knoflíček
Ing.arch. Jitka Pohořalá
Památkový atelier

Plzeň červen 2010

Identifikační údaje

Návrh stavby: Zámecký areál čp. 1 ve Svojšíně

Místo stavby: Svojšíň (býv.okr.Tachov), Plzeňský kraj

Vlastník stavby: Obec Svojšíň

Zámecký areál čp. 1 je zapsán v Ústředním seznamu nemovitých památek České republiky pod rejstříkovým číslem 40608/4-1951.

Zpracoval: Památkový atelier
Karlova 40
Plzeň
Zdeněk Knoflíček
Ing.arch. Jitka Pohořalá

Plzeň červen 2010

Úvod

Aktualizace projektu záchrany vychází ze zpracovaných materiálů „Zámecký areál ve Svojšíně, I. etapa – zámek s Lusthausem a terasami, projekt záchrany“ z roku 2005 a „Zámecký areál ve Svojšíně, projekt záchrany“ z roku 2004.

1. Význam památky a zhodnocení jejího stavu

1.1. Stručná historie

Zámek stojí na místě středověké tvrze, která je poprvé písemně doložena v roce 1177, kdy ji vlastnili bratři Oldřich a Beneda ze Svojšína. V majetku tohoto významného západočeského šlechtického rodu zůstala tvrz s panstvím až do 16. století, kdy je získal sňatkem Jiří Příchovský z Příchovic. Tento rod, ze kterého pocházel i známý pražský arcibiskup Petr Příchovský, významný spoluvůrce josefínských reforem držel panství do konce 18. století. Panství v roce 1795 vydražil chebský měšťan rytíř Josef Bigatto, který je odkázal v roce 1812 Antonínovi von Junker. Jeho potomci vlastnili statek až do roku 1935, potom jej zdědil dr. Klement Podeville. Po roce 1945 převzal zámek stát.

Stavba barokního zámku pochází z roku 1723. Budova na obdélném půdorysu, jednopatrová se čtyřosým středním rizalitem, který postupuje do střechy a vytváří 2. patro. Před hlavním průčelím jsou postavené cihelné tarasní zdi, které vyrovnávají spád terénu od zámku směrem do vsi. Na terasách byli upravené zahrady. V interiéru je v přízemí většina prostor klenutých. Hlavní schodiště do patra je dřevěné, v patře jsou plochostropé pokoje a velký sál. V některých prostorách se dochovaly barokní mramorové krby. Původní velké portrétní obrazy, které tvořily obložení stěn a kožené tapety byly demontované a uloženy v bývalém benediktinském klášteře v Kladrubech u Stříbra, v letošním roce byly zahájeny práce na jejich restaurování.

Do barokní architektury byly vsazené novodobé doplňky jako např. balkón na hlavním průčelí, novodobě prolomený vstup na dvorním průčelí s betonovou nástupní plošinou. K východnímu průčelí zámku je přistavěna nižší stavba letohrádku.

Severní a východní část areálu tvoří hospodářské budovy, které uzavírají vnitřní dvůr.

Areál zámku doplňují zahrady na terasách před hlavním průčelím a zámecký park rozkládající se na severní straně

Po 2.světové válce sloužil zámek jako rekreační zařízení Veleobce baráčníků, v roce 1965 byl zámek využíván pro potřeby obce a byla v něm závodní a školní jídelna a mateřská škola přízemí a společenský sál v patře.

V současné době je zámek v majetku obce Svojsín.

1.2. Zhodnocení významu areálu

Barokní zámek s terasami, letohrádek a poplužní dvůr představuje mimořádné hodnotný soubor. Zámek je vrcholně barokní novostavba s kvalitní architekturou, citlivě doplněnou pozdně barokními a klasicistními úpravami. Význam zámecké budovy zvyšuje soudobý nález barokních nástěnných maleb v 1.patře, jejichž vyhodnocení však bude možné po restaurátorském průzkumu.

Letohrádek je čistě klasicistní stavbou z počátku 19.století. Cennou architekturu tvoří i barokní hospodářské budovy na dvoře, které jsou dokladem řešení panského dvora spojeného se zámkem v jeden celek.

Významnou součástí zámeckého areálu jsou zámecké terasy na jižní straně a park pocházející z 1.poloviny 18.století. Park se rozkládá se na ploše 1 ha na návrší kolem zámku. Areál se nachází na návrší nad obcí, v intravilánu Svojsína.

Areál zámku dále doplňuje původně románský kostel z doby kolem roku 1200 barokně přestavěný, stojící v jeho bezprostřední blízkosti, spojený se zámeckou budovou visutou chodbou a barokní fara s rozsáhlou zahradou.

1.3. Vyhodnocení stavu památky

Zámecký areál od roku 2005 prochází postupnou obnovou, která je limitována množstvím finančních prostředků.

Zámek

U objektu zámku od roku 2005 se postupně podařilo zajistit opravu krovu a střešního pláště, osadit dřevěné slohové výplně okenních otvorů na vstupní jižní straně fasády. V letošním roce byla dokončena oprava jižní a východní fasády.

V levé části opraveného přízemí je umístěna expozice části původní zámecké obrazové galerie a výstava historických materiálů o životě v obci.

V pravé části přízemí je turistická ubytovna.

V prvním patře zámku v hlavním sálu byly zahájeny práce na restaurování dochované malířské výzdoby a na restaurování portrétních obrazů.

Severní dvorní fasáda je neopravená narušená novodobými zásahy při využití před rokem 1990 a je potřeba provést obnovu a osazení slohových výplní otvorů.

Letohrádek

U objektu letohrádku, který na východní straně navazuje na zámeckou, je opraven krov, střešní plášť, jižní a východní fasáda.

V interiéru byla vybudována turistická ubytovna a je potřeba provést některé dokončovací práce.

Hospodářské budovy

U části hospodářských budov bývalého panského dvora se podařilo zajistit opravy nejvíce poškozených a havarijních konstrukcí a opravu části střešních pláštů.

Část hospodářských budov je dosud ve špatném stavebně technickém stavu a je nutná jejich postupná obnova včetně interiérů.

Bývalá kočárovna potřebuje celkovou rekonstrukci.

Zahrady na terase před hlavním průčelím

Zahrady na terasách byly obnoveny. Jejich obnova a proměna z části vycházela z dochované veduty. Zahrady jsou přístupné veřejnosti obnovenými vstupními brankami.

Je nutné provést opravu opěrných zdí teras a opěrné zdi pod kostelem v levé části zahrady.

Zámecký park na severní straně areálu

V této části byla obnovena parková úprava a je připraven prostor pro obnovu rybníčku.

V jižní části parku, severně od kostela byly při archeologickém průzkumu nalezeny zbytky středověké stavby. Sondy byly zakryty a jejich částečný půdorys byl vyznačen v travnaté úpravě parku.

2. Vztah k územně plánovací dokumentaci

Územní plán obce byl schválen v r. 2004. V tomto dokumentu je zahrnut areál zámku včetně parku jako památková oblast určena pro obnovu a využití pro turistický ruch.

3. Doplňující průzkumy, rozborů a další doklady

Pro obnovu zámku jsou k dispozici tyto podklady:

1. Stavebně historický průzkum, autor PhDr.V.Ryšavý, Státní památkový ústavu v Plzni, 2001.
2. Svojšín, stavebně – historický průzkum zámku a letohrádku, Jan Anderle, Luboš Lancinger, 2001.
3. Obec Svojšín – místní program obnovy vesnice na léta 2010 – 2015.
4. Projekt obnovy historického objektu zámku ve Svojšíně.
5. Projekt obnovy a barevnosti fasád zámku a letohrádek (Lusthaus).
6. Projekt odvodnění ploch na terasách před zámkem.
7. Archeologický průzkum zahrad před zámkem.
8. Projekt obnovy zahrad a parku.
9. Průzkum omítek a barevnosti hospodářských budov
10. Dendrologický průzkum hospodářských budov
11. Projekt opravy opěrných zdí teras
12. Projekt opravy opěrné zdi pod kostelem

4. Rekonstrukce a obnova

Pro obnovu zámeckého areálu je dále třeba zpracovat následující projektovou dokumentaci:

Zaměření hospodářských budov bývalého panského dvora

Projekt obnovy vnějšího pláště hospodářských budov v areálu

Projekt barevnosti hospodářských budov v areálu

Projekt úpravy interiérů zámecké budovy

Projekt úpravy hospodářských budov pro možnou instalaci zemědělského muzea a ostatní využití pro agroturistiku a hospodářské zázemí zámku

Projekt statického zabezpečení

Projekty inženýrských sítí

Projekt úpravy dvora a zahrady na východní straně

Tyto projekty budou během zpracovávání konzultovány s výkonným orgánem památkové péče a s Národním památkovým ústavem, územním odborným pracovištěm Plzeň.

5. Plán prezentace

Areál svojšínského zámku bude po obnově sloužit potřebám obce dále bude využíván v rámci turistického ruchu v této příhraniční oblasti Tachovska.

Tato uvažovaná náplň je kromě oživení společenského a kulturního života v obci i rozšíření turistického ruchu, pro který by se Svojšín stal zajímavým cílem cest. Jedná se především o vytvoření kapacity, které je v bývalém tachovském okrese naprostý nedostatek a využití části areálu pro prezentaci exponátů zemědělství, které je typické pro tuto oblast.

Významný činitel, který podporuje tyto představy je blízkost hranic s Německem, dálnice vedoucí v blízkosti obce a návaznost na mezinárodní turistické trasy a cyklotrasy procházející touto částí Tachovska.

Z původního záměru prezentace v projektu záchrany z roku 2004 byly již realizovány tyto části:

Do roku 2010 byly pro veřejnost zpřístupněny prostory v levé části přízemí zámku, kde je umístěna expozice části původní zámecké obrazové galerie a výstava historie zámku a dobové fotografie o životě v obci.

V pravé části zámku a v letohrádku (Lusthaus) je umístěna turistická ubytovna.

Dále jsou přístupné pro veřejnost zahrady na terasách před zámkem a obnovený park v severní straně areálu.

Další využití jednotlivých budov v areálu:

1. Po rekonstrukci interiérů zámku bude v 1. patře centrum společenského a kulturního života obce, kterému bude věnován velký sál a navazující salónek. V 1. patře bude obnovena původní zámecká obrazová galerie.

2. Areál hospodářského dvora bude po obnově zčásti sloužit jako technické zázemí provozu v zámku a pro agroturistiku a cestovní ruch.
3. V části hospodářského dvora bude umístěna expozice zemědělského muzea. Pro toto obsahové využití již obec navázala kontakt s Ministerstvem zemědělství ČR, které tento záměr plně podporuje. Podmínkou však je, že objekty v hospodářském dvoře určené pro muzeum budou v dobrém stavebně – technickém stavu, což podmiňuje získání potřebných finančních prostředků.

6. Postup rehabilitačních a záchranných prací a etapizace

Předpokládaný rozsah prací pro jednotlivé roky:

Rok 2011

Budou zahájeny práce na obnově opěrných zdí podzámeckých teras a opěrné zdi pod kostelem. Dále bude provedena výměna oken na severní fasádě zámku. Obnova rybníčku a parkových úprav v parku na severní straně a obnova ovocné a květinové zahrady severovýchodně od hospodářských budov.

Je nutné provést zaměření hospodářských budov a zpracovat projektovou dokumentaci obnovy hospodářských budov.

Rok 2012

Bude provedena obnova dvorní severní fasáda zámku a letohrádku a obnova visuté chodby mezi zámkem a kostelem. Dále se bude pokračovat na odstranění špatného technického stavu hospodářských budov.

Rok 2013

Bude pokračovat obnova interiérů 1. patra zámku a oprava střech východního traktu hospodářských budov.

Rok 2014

Bude pokračovat obnova interiérů 1. patra zámku a obnova hospodářských budov.

Rok 2015

Bude pokračovat obnova interiérů 1. patra zámku a obnova hospodářských budov.

7. Finanční zajištění v členění na prostředky vlastníka a uživatelů

Pro obnovu zámeckého areálu se uvažuje s těmito částkami z Programu záchrany architektonického dědictví a z rozpočtu Obce Svojsín.

ROK	PROGRAM ZÁCHRANY	OBEC	CELKEM
2011	2,400.000,- Kč	600.000,- Kč	3,000.000,- Kč
2012	2,400.000,- Kč	600.000,- Kč	3,000.000,- Kč
2013	2,400.000,- Kč	600.000,- Kč	3,000.000,- Kč
2014	2,400.000,- Kč	600.000,- Kč	3,000.000,- Kč
2015	2,400.000,- Kč	600.000,- Kč	3,000.000,- Kč
CELKEM	12,000.000,- Kč	3,000.000,- Kč	15,000.000,- Kč

Celkové propočítané náklady na obnovu na dobu 5 let jsou 15,000.000,- Kč

Finanční prostředky proinvestované v uplynulém období na záchranu a obnovu zámeckého areálu

8. Zajištění budoucího provozu

Zámecký areál zůstane v majetku Obce Svojšín.

Využití, správu a provoz bude zajišťovat Obecní úřad ve Svojšíně.

Náklady na provoz se odhadují na 50.000,- Kč ročně.

Případné vyšší náklady, které mohou vyplynout z nepředvídatelných událostí (živelné pohromy apod.) bude obecní úřad krýt ze svého rozpočtu.

Odhadované náklady na správu a provoz v průměru 50.000,- Kč za rok

Za 10 let (bez navýšení za inflaci) 500.000,- Kč

9. Společenské přínosy

Obnova zámeckého areálu ve Svojšíně zachrání významnou vrcholně barokní památku, která je dokladem venkovského šlechtického sídla z 1.třetiny 18.století s připojeným poplužním dvorem.

Zámek po obnově bude sloužit životu v obci a ubytovací zařízení obohatí turistický ruch a návštěvnost obce. Se sousedním zčásti románským kostelem sv. Petra a Pavla z 12.století, se tato část obce stane přitažlivým cílem turistů z domova i ze zahraničí.

10. Vlastnické právo

Vlastníkem zámeckého areálu (památky) je Obec Svojsín.

Toto vlastnické právo se nebude měnit.

Přílohy: Doklad o vlastnictví areálu

Fotodokumentace

